

Sygn. akt I C 1589/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2019 r.

Sąd Rejonowy w Brodnicy- I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Asesor sądowy Dawid Sztuwe
Protokolant:	St. sek. sąd. Kamila Kosiorek

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2019 r. w Brodnicy

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.**

przeciwko **K. K.**

o zapłatę

1. umarza postępowanie w zakresie cofniętego powództwa, tj. co do kwoty 2.400 zł (dwa tysiące czterysta złotych),
2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.932,42 zł (pięć tysięcy dziewięćset trzydzieści dwa złote 42/100) wraz z:
 - umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi od kwoty 5.519,50 zł od dnia 19 października 2018 r. do dnia zapłaty,
 - ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 412,92 zł od dnia 19 października 2018 r. do dnia zapłaty,
3. oddala powództwo w pozostałym zakresie,
4. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.267,55 zł (jeden tysiąc dwieście sześćdziesiąt siedem złotych 55/100) tytułem zwrotu kosztów procesu.

/Asesor sądowy/

D. S.

Sygn. akt. I C 1589/18

UZASADNIENIE

Pozwem z 19 października 2018 r. w ramach elektronicznego postępowania upominawczego (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wystąpiła przeciwko K. K. o zapłatę kwoty 18332,42 zł tytułem rozliczenia umowy pożyczki z 28 stycznia 2018 r. (**k. 2v-5**).

W uzasadnieniu swojego żądania powód wskazał, że z tytułu umowy pożyczki pozwany jest zobowiązany do spłaty kwoty 18332,42 zł, na którą składają się następujące kwoty:

- 9030,62 zł- niespłacona kwota pożyczki
- 125,50 zł- skapitalizowane odsetki umowne za opóźnienie
- 287,42- odsetki umowne od dnia wypłaty pożyczki do dnia wypowiedzenia
- 8888,88 zł- niespłacona część prowizji.

Postanowieniem z 22 listopada 2018 r. sprawa została przekazana do Sądu Rejonowego według właściwości ogólnej pozwanego (**k. 5**).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sąd w całości uwzględnił roszczenie powoda (**k. 34**).

W ustawowym terminie pozwany wniósł sprzeciw, w którym zaskarżył nakaz zapłaty w całości żądając oddalenia powództwa w całości. Pozwany wskazał, że opłata tytułem prowizji została zawyżona i klauzula umowna dotycząca ustalenia wysokości prowizji jest klauzulą abuzywną. Nadto roszczenie powoda nie jest wymagalne w całości, albowiem nie upłynął jeszcze termin zapłaty poszczególnych rat (**k. 38-39**).

W piśmie procesowym z 4 października 2019 r. pełnomocnik powoda cofnął powództwo z zrzeczeniem się roszczenia co do kwoty 2.400 zł i podtrzymał roszczenie co do zapłaty kwoty 15932,42 zł (**k. 61-63**).

Na rozprawie w dniu 22 października 2019 r. pełnomocnik pozwanego oświadczył, że pozwany otrzymał wypowiedzenie umowy pożyczki.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 29 stycznia 2018 r. K. K. zawarł z (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. umowę pożyczki. Zgodnie z umową był ona zobowiązany łącznie do spłaty kwoty 21616,12 zł, która to kwota została rozłożona na 36 rat- płatnych w miesięcznych odstępach liczonych od dnia zawarcia umowy. Wysokość raty ustalono na kwotę 600,45 zł.

Na należność 21616,12 zł składały się następujące kwoty:

- 10000,00 zł (pożyczka)
- 10000,00 zł (prowizja)
- 1616,12 zł (łącznie kwota odsetek)

Dowód:

- umowa pożyczki z 29.01.2018 r. z załącznikami- k. 15-21

W związku z nieregulowaniem rat pożyczki, pożyczkodawca złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy ze skutkiem na dzień 4 października 2018 r.

Okoliczność bezsporna.

K. K. na poczet spłaty zadłużenia wynikającego z umowy pożyczki uiścił łącznie kwotę 4810,45 zł.

Okoliczność bezsporna.

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w sprawie został ustalony w głównej mierze w oparciu o okoliczności, które były niesporne między stronami. Strona pozwana nie zakwestionowała ostatecznie faktu zawarcia umowy pożyczki oraz skuteczności wypowiedzenia umowy. Spór między stronami sprowadzał się zatem do oceny prawnej poszczególnych postanowień umownych, w tym, czy przede wszystkim pozwany winien ponosić koszty związane z obciążeniem go prowizją.

Zgodnie z art. 720 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy, albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

W związku z tym, że umowa pożyczki została zawarta między konsumentem a przedsiębiorcą pożyczkowym, w sprawie miały także zastosowanie przepisy ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. 2018, poz. 1083, zwana dalej „ustawą”), co wynika z art. 3 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 wyżej wskazanej ustawy.

Sąd przeprowadzając analizę dochodzonego roszczenia powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta winna być dokonana w toczącym się między przedsiębiorcą a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia umowy.

W świetle art. 385¹ § 1 kc oraz przepisów dyrektywy 93/13 badanie takie następuje z urzędu i nie jest w tym zakresie konieczne, aby pozwany podniósł stosowany zarzut. Konsument rzadko jest w ogóle świadomy, że część postanowień wiążącej go umowy stanowią klauzule niedozwolone. Ciężko zatem w takiej sytuacji wymagać, aby konsument jeszcze w tym zakresie podnosił określone zarzuty.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, a także do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile sąd ów posiada właśnie niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., R. i R., C#377/14, wyrok z dnia 21 grudnia 2016 r., G. N. i in., C#154/15, C#307/15 i C#308/15).

Z uzasadnieniu do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 13 września 2018 r. w sprawie (...) S.A. przeciwko M. W. (C-176/17) można wnioskować, że sąd może badać umowę stanowiącą podstawę sporu w kontekście posługiwania się w niej klauzulami niedozwolonymi, gdy dysponuje informacjami dotyczącymi okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnymi do zbadania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku umowy wchodzącej w zakres stosowania dyrektywy 93/13.

Umowy konsumenckie podlegają ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07).

W sprawie nie było sporne i pozwany nie kwestionował obowiązku zwrotu kwoty odpowiadającej wysokości udzielonego kapitału, tj. 10.000 zł. Sąd dostrzegł natomiast, że w spornej umowie została zastrzeżona wyjątkowo wysoka prowizja tj. 10.000 zł przy kwocie pożyczki 10.000 zł. Prowizja stanowiła zatem 100% wysokości udzielonej pożyczki.

Prowizja to dodatkowe wynagrodzenie pożyczkodawcy, które jest związane z obsługą pożyczki. Tradycyjnie prowizja obejmuje przewidywane koszty związane z serwisem aktywnej pożyczki, ale także koszty ewentualnych czynności windykacyjnych oraz marżę. Opłatę taką należy zatem zakwalifikować to tzw. pozaodsetkowych kosztów pożyczki, których pobieranie jest przewidziane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego (art. 5 pkt 6 i 6a ustawy).

W ocenie Sądu, podniesienie zarzutu lub sama ocena abuzywności regulacji dotyczących pozaodsetkowych kosztów tylko z powodu, że ich wysokość jest ustalona na maksymalnym, ustawowym pułapie, jest niewystarczające. Sąd zobowiązany jest w takiej sytuacji dodatkowo rozważyć wszystkie okoliczności sprawy, w tym wysokość udzielonej pożyczki, ustalony okres spłaty, przyjęte formy zabezpieczenia, wysokość odsetek umownych, ale także przebieg dotychczasowej współpracy pożyczkobiorcy z pożyczkodawcą. Trzeba bowiem mieć na uwadze, że w świetle obowiązujących przepisów prawa nie ma obowiązku, aby pożyczkodawca przedstawiał szczegółowe wyliczenie sposobu ustalenia wysokości prowizji, w tym jakie czynności faktyczne i prawne miały być pokrywane z zastrzeżonej prowizji.

W ocenie Sąd klauzula umowna zastrzegająca prowizję była oczywiście klauzulą niedozwoloną w świetle art. 385¹ § 1 kc.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W wyniku zastosowania art. 385¹ § 1 kc następuje, pod warunkiem spełnienia określonych w tym przepisie przesłanek, pozbawienie mocy wiążącej postanowienia zamieszczonego w umowie zawartej z konsumentem. Uznanie konkretnego postanowienia za „niedozwolone postanowienie umowne” wymaga zatem spełnienia w myśl art. 385¹ kc następujących przesłanek: ustalenie, że umowa została zawarta z konsumentem i postanowienia takiej umowy nie zostały uzgodnione indywidualnie oraz uznanie, że sporne postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco narusza jego interesy. Jednocześnie dokonywanie kontroli przez przyzmat art. 385¹ kc jest wykluczone, jeżeli postanowienie umowne dotyczy głównego świadczenia strony, w tym ceny lub wynagrodzenia, i zostało ono sformułowane w sposób jednoznaczny.

Bezsprzecznie, pożyczkodawca był przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej, między innymi w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych, a strona pozwana jako osoba fizyczna była konsumentem. Postanowienia umowy łączącej strony nie zostały też uzgodnione indywidualnie, albowiem strona pozwana nie miała na treść umowy jakiegokolwiek wpływu.

Załączona do pozwu umowa stanowiła typowy wzorzec umowny, w którym wszelkie elementy są ustalane przez przedsiębiorcę pożyczkowego a jedynym składnikiem umowy, na który pożyczkobiorca ma realny wpływ to wysokość udzielonej pożyczki, tj. czysty kapitał. Jednocześnie w myśl art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Powód nie wykazał, że postanowienia umowne dotyczące wysokości opłaty operacyjnej zostały uzgodnione indywidualnie z pozwanym.

W dalszej kolejności należy wskazać, że regulacje dotyczące wysokości prowizji były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interes pozwanego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazywano, że przez działanie wbrew dobrym obyczajom - przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego - należy rozumieć wprowadzanie do wzorca klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron tego stosunku a rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza zaś nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, na niekorzyść konsumenta. Ocena rzetelności określonego postanowienia wzorca umownego może być dokonana za pomocą tzw. testu przyzwoitości, polegającego na zbadaniu, czy postanowienie wzorca jest sprzeczne z ogólnym wzorcem zachowań przedsiębiorców wobec konsumentów oraz jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone; jeżeli bez tego postanowienia znalazłby się on - na podstawie ogólnych przepisów - w lepszej sytuacji, należy uznać je za nieuczciwe (Zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2015 r. w sprawie I CSK 945/14, Lex nr 1927753).

Zastrzeżona prowizja (10.000 zł) stanowiła kwotę 100% wysokości udzielonej pożyczki (10.000 zł), a umowa nie przewidywała żadnego świadczenia wzajemnego pożyczkodawcy odpowiadającego obowiązкови zapłaty tej kwoty. Umowa nie przewidywała również redukcji wysokości prowizji w przypadku rozwiązania umowy przed upływem okresu, na który została zawarta.

W treści umowy pożyczkodawca podał jedynie wysokość prowizji. Wysokość takiej opłaty w żaden sposób nie obrazuje rzeczywistych kosztów pożyczkodawcy, które mogły powstać w związku z obsługą pożyczki, tj. obsługa biurowa i lokalowa, wynagrodzenie pracowników, wynagrodzenie dla pośredników, bieżąca obsługa pożyczki, działalność windykacyjna, archiwizacja dokumentów. Nawet przy przyjęciu założenia, że koszty obsługi pożyczki udzielanej przez instytucje parabankowe są wyższe to jednak kwota przyjęta przez poprzednika prawnego powoda była znacznie zawyżona.

Kwota 10.000 zł nie pozostawała w rozsądnej proporcji w stosunku do wysokości pożyczki i czasu trwania umowy. W ocenie Sądu przewyższała ona prima facie koszty uruchomienia i obsługi pożyczki, a jej wysokość nie odzwierciedla ryzyka gospodarczego udzielania tego rodzaju pożyczek. Nie bez znaczenia jest, że pożyczkodawca zastrzegł wyższe niż ustawowe odsetki umowne.

Dla uzupełnienia powyższych rozważań należy wskazać dodatkowo, że klauzula umowna dotycząca wysokości prowizji nie może być traktowana jako główne świadczenie strony.

Pojęcie „główne świadczenie strony” z uwagi na ochronny charakter normy wyrażonej w art. 385¹ § 1 kc, należy interpretować wąsko, w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy, biorąc pod uwagę fakt, że zakwalifikowanie danego postanowienia do tej kategorii może skutkować wyłączeniem możliwości jego kontroli, a tym samym prowadzić do ograniczenia ochrony przyznawanej konsumentowi.

W przypadku umów nazwanych za główne świadczenia stron uznaje się te świadczenia, które wyznaczone są przez essentialia negotii danej umowy nazwanej, stąd w świetle art. 720 kc za przedmiot pożyczki i główne świadczenie pozwanej można przyjąć jedynie kwotę 2700 zł. Pozostałe postanowienia, w tym to dotyczące prowizji, nie dotyczą głównego świadczenia w rozumieniu powołanego powyżej przepisu i dlatego mogą być przedmiotem badania w świetle w art. 385¹ kc.

Stwierdzenie abuzywności klauzuli oznacza, że nie wiąże ona konsumenta. Jednocześnie Sąd nie jest uprawniony do zmiany treści niedozwolonych postanowień umownych, np. poprzez zmniejszenie wysokości prowizji. Taka konstrukcja skutków stwierdzenia abuzywności nosi oczywiście za sobą dotkliwe skutki ekonomiczne dla przedsiębiorców, ale tylko w ten sposób można skutecznie odstraszać przedsiębiorców przed wprowadzaniem niedozwolonych klauzul umownych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd przyjął, że z umowy pożyczki pozwany był łącznie zobowiązany do zapłaty kwoty 10742,87 zł, na którą to kwotę składały się następujące składniki: 10.000 zł (kapitał pożyczki), 742,87 zł (suma odsetek umownych i za opóźnienie, tj. 329,95 zł+125,50 zł+287,42zł).

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez pełnomocnika powoda wpłaty pozwanego w łącznej kwocie 2410,45 zł zostały zaliczone na poczet kapitału (969,38 zł), prowizji (1111,12 zł) i odsetek (329,95 zł). Niemniej pozwany wpłacił jeszcze 2400 zł, co pełnomocnik powoda potwierdził w piśmie (k. 61-63). Suma wpłat pozwanego wynosiła zatem 4810,45 zł i o tą kwotę Sąd pomniejszył łączne zobowiązanie pozwanego z umowy pożyczki, co dało wynik 5932,42 zł ((...),87-4810,45 zł). Wpłata 2400 zł i kwota 1111,12 zł (zaliczona pierwotnie na nienależną prowizję) pomniejszyła dług pozwanego z tytułu zwrotu kwoty pożyczki, tj. do kwoty 5.519,50 zł (9030,62 zł-1111,12 zł-2400 zł).

W zakresie sposobu zarachowania wpłaty 2400 zł powód nie wypowiedział się, nie wskazał także kiedy ta wpłata miała miejsce. Do kwoty 5.519,50 zł należało dodać należne odsetki (125,50 zł+287,42 zł), co dało łącznie sumę

5932,42 zł jako kwotę należną jeszcze powodowi z tytułu rozliczenia umowy pożyczki, o czym Sąd orzekł w punkcie drugim wyroku.

Zgodnie z art. 203 § 1 kpc pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia- aż do wydania wyroku. W przypadku cofnięcia pozwu sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania (art. 355 kpc).

Cofnięcie pozwu, a w konsekwencji umorzenie postępowania, nie będzie dopuszczalne tylko wtedy, gdy sąd uzna, iż okoliczności sprawy wskazują, że cofnięcie pozwu jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa (art. 203 § 4 kpc).

Cofnięcie pozwu co do kwoty 2400 zł było połączone z zrzeczeniem się roszczenia, stąd nie było konieczne, aby pozwany wyraził zgodę. Jednocześnie Sąd uznał, że takie cofnięcie nie naruszało normy wyrażonej w art. 203 § 1 kpc, stąd umorzył postępowanie w tej części w punkcie pierwszym wyroku.

W pozostałym zakresie roszczenie powoda jako niezasadne podlegało oddaleniu, o czym orzeczono w punkcie trzecim wyroku.

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone (art. 100 zł).

Na koszty procesu po stronie powodowej składały się następujące kwoty:

- 300 zł (należna opłata sądowa od pozwu)
- 17 zł (opłata skarbową od pełnomocnictwa)
- 3600zł (wynagrodzenie dla adwokata)

Łącznie koszty procesu wynosiły zatem 3917 zł. Powódka wygrała sprawę w 32,36% i przegrała w 67,64 %. Powódka była przegrywającą sprawę co do kwoty 12.400 zł ((...),42- zł – 5932,42 zł). Należy wskazać, że także w zakresie cofniętego powództwa strona powodowa była stroną przegrywającą, albowiem nie wykazała, iż cofnięcie pozwu co do tej kwoty było związane z zaspokojeniem roszczenia w toku postępowania.

Powódka winna była zatem ponieść 67,64% kosztów procesu, tj. 2649,45 zł a poniosła (...), stąd należna jej kwota tytułem kosztów procesu wynosiła 1267,55 zł.

W związku z powyższym i w oparciu o §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie zasądzono od pozwanego na rzecz powoda 1267,55 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

/Asesor sądowy/

D. S.

ZARZĄDZENIE

1. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda,
2. akta z apelacją lub za 21 dni

B., 13 listopada 2019 r.

/Asesor sądowy/

D. S.